

Știință, filozofie, metodologie – paradigme de cercetare

R. Samoteeva, conf.
univ., dr., UCCM

Motou: ”Distribuirea filosofiei în știința de sine stătătoare, dar care comunică din ce în ce mai mult între ele, reprezintă desăvârșirea filosofiei. Filosofia sfârșește în epoca prezentă. Ea și-a găsit locul în științificitatea tipului de umanitate care acționează social...” M. Heidegger

Abstract: *The need for theoretical and methodological re-appreciation of the basics of the science that appears nowadays is caused not the least by economic, political, moral and spiritual crises.*

Science, philosophy, methodology are as well subject to the need to be investigated under the new paradigm and value orientations.

Of particular importance is the correct understanding of the placement of the economic sciences in creation of the new concepts, and the place of the philosophy as theoretical and methodological ground in the evolution of economical sciences.

În epoca contemporană, o epocă a schimbărilor radicale în toate domeniile de existență, o epocă a crizelor economice, politice, sociale, inclusiv, morale și spirituale este necesară o reapreciere a fundamentărilor teoretice și metodologice a întregii științe. Știința ca un fenomen aparte în viața de zi cu zi a societății contemporane mai mult ca oricând, de comun cu arta, așa precum sublinia Karl Popper, creează o lume aparte – lumea a treia – care în baza argumentelor sale confirmă sau infirmă întregi universuri de idei, concepte, ultimele creînd o uriașă avalanșă în care se pierd mii și mii de minți umane.

O necesitate bîntuie omenirea – marea dorință de a se clarifica în această avalanșă și ca mai bine de 2000 de ani de a-și pune aceeași întrebare: ce este totuși adevărul, cu o mică diferență – de a insista asupra descoperirii acestui adevăr.

Inițial vom menționa că nu toate cunoștințele pe care le posedă omenirea au un caracter științific. Existența a două nivele de cunoaștere – cel științific și cel cotidian, ne fac să încercăm a le caracteriza.

În orice formă de activitate omul acumulează cunoștințe care creează o arie extinsă, dar care nu poate fi numită știință, dat fiind că ultima are un sistem bine conturat de trăsături caracteristice doar ei, este un ansamblu sistematizat de cunoștințe adevărate, veridice despre realitatea materială și spirituală. Știința este rezultatul unei cercetări profunde a fenomenelor lumii înconjurătoare.

Știința prezintă pentru noi unul din elementele de bază ale culturii spirituale ale societății, dar și al culturii personalității.

Cunoștințele științifice în acest context nu sunt, însă, absolut izolate de cele cotidiene sau extraștiințifice. Ele nu pot fi neglijate ca valoare cognitivă, dar nici supraapreciate.

Există criterii, calității deosebite prin care desemnăm știința și o deosebim de credință, extraștiință, pseudoștiință.

Concomitent știința este o activitate de producere, proces de cunoaștere, un ansamblu de enunțuri adevărate.

Știința este un generator amplu de cunoștințe. Ea nu este un fenomen static, aflându-se în continuă schimbare și dezvoltare, starea de repaos fiindu-i necunoscută. În acest sens K. Popper scrie: "Nu există nici o explicație care să nu aibă nevoie de o altă explicație, căci nici o explicație nu poate oferi o descriere autoexplicativă a unei esențe..." (Karl R. Popper. Filosofie socială și filosofia științei. Iași, 2000, p. 175).

În situația când un domeniu al științei este pe cale de a-și încheia activitatea de cercetare concomitent pot apărea domenii înrudite, noi paradigme ale cercetării, noi probleme ce necesită o nouă perspectivă de cercetare etc. Max Weber sublinia în această ordine de idei că "...acolo unde cu ajutorul unei metode noi e cercetată o problemă nouă și prin aceasta sunt evidențiate adevăruri, ce scot în evidență noi aspecte importante, apare o știință nouă" (Max Weber. "Caracterul "obiectiv" al cunoașterii în domeniul științelor sociale și politice" – în Culturologia sec. XX. Antologia. Moscova, 1995, p. 558).

Știința este o instituție socială. De mai mult de două mii de ani știința a evoluat de la cei șapte înțelepți ai Greciei antice la mai multe milioane de cercetători științifici. Conform unor date de știință și cercetare pot fi preocupați de la 6% la 8% din locuitorii Terei.

Geneza științelor a început de la curiozitatea oamenilor din dorința profundă de a cunoaște ce din ce, cine sunt eu, ce voi fi dar și din necesitățile de o altă natură – de natură economică și socială.

Despre funcționarea științei ca instituție socială putem vorbi începând cu sec. XVII-XVIII cu apariția primelor Academii de științe, asociații științifice, iar mai târziu – a Universităților și instituțiilor de cercetare științifică.

Congresele Științifice mondiale, regionale, conferințele etc. sunt și ele forme de instituționalizare a activității științifice și de cercetare.

Oricare manifestare științifică reprezintă prin sine într-un mod sau altul forme de instituționalizare a științei. Activitatea savanților, rezultatele cercetărilor științifice actualizate și publicate sunt produsele științei.

Știința mai este și un ansamblu de metode și mijloace cognitive.

Metodele de cercetare științifică au coordonat de-a lungul istoriei evoluția științei și științelor reprezentând o totalitate a acțiunilor cercetătorului asupra

obiectului cercetării întru căutarea și găsirea adevărului prin rezolvarea problemelor de ordinul cunoașterii științifice.

Începînd cu primele activități practice ale oamenilor s-au stabilit cel puțin două tendințe în cunoaștere:

- necesitatea cunoștințelor concrete despre lumea înconjurătoare în vederea valorificării ei, și aceasta a servit fundamentul apariției și dezvoltării științei;

- pătrunderea în esența legăturilor stabilite între obiecte, evidențierea a ceea ce era important, vădit vizibil, comun esențial în aceste relații – legături. Această tendință și-a găsit valorificarea sa în filosofie.

Încă Aristotel sublinia că științele speciale, concrete sunt preocupate de studierea formelor specifice ale existenței, iar filosofia și-a asumat rolul de cercetător al principiilor generale, ale începuturilor existenței, caracteristicile ei generale.

Im. Kant afirma că esențial pentru cunoștințele filosofice este ideea întregului și capacitatea acestor cunoștințe de a uni într-un tot întreg și sistematizat toate celelalte științe.

Filosofia și știința se deosebesc nu atât prin obiectul cercetării – el fiind însuși lumea înconjurătoare în multiplicitatea formelor sale de existență, - cît prin problematica, mijloacele sale cognitive și metodele de cercetare. Putem afirma cu certitudine că din moment ce știința pătrunde în toate domeniile activității umane, iar astăzi acest proces a luat o amploare nemaipomenită, chiar dacă și pseudoștiința și credința nu-și micșorează ariile sale de influență asupra conștiinței umane, ea, știința, este supusă interpretării filosofice.

Pe parcursul evoluției istorice au apărut un șir întreg de probleme filosofice ale științei.

În cercetarea esenței corelațiilor dintre știință și filosofie este necesar de subliniat că ambele realizează mai multe funcții. Cele ce ne interesează în acest context cel mai mult sunt funcțiile conceptuală și cea metodologică pe care o realizează filosofia în evoluția științelor. În ultimii ani noțiunea de metodologie în mai multe publicații este reprezentată doar ca un ansamblu de metode și procedee de cunoaștere.

Metodologia are problematica sa de studiu:

- însăși investigația științifică ale domeniilor de creație științifică;

- elucidarea scopului investigației;

- filosofia și teoria științei;

- problemele de concept și cele gnoseologice ale științei și cercetării;

- evaluarea metodelor folosite pentru investigațiile viitoare etc.

Metodologia studiază metodele și procedeele folosite în cercetarea științifică și principiile cele mai generale de organizare a cunoașterii științifice.

Ca orice fenomen metodologia este constituită dintr-o serie de elemente așa precum ar fi:

- teze filosofice;
- principii rezultate din tezele expuse anterior;
- strategii de cercetare științifică a domeniului supus investigației;
- criteriile de validare și verificare a rezultatelor scontate și obținute;
- sistematizarea rezultatelor în teorii (vezi Țapoc V., Toma Melentina, *Disertația științifică. Inițiere în cercetarea științifică și în filosofia succesului*, Chișinău: Iași, 2001, p.43-44).

Metodologia, așadar, nu este doar multitudinea metodelor filosofice în cercetare. Ea este o teorie generală a metodelor cunoașterii științifice, iar metodele sunt doar căi de cunoaștere ultimele fiind extrem de diverse în diferite domenii ale științei și cercetărilor științifice.

Unul dintre cele mai importante domenii ale vieții contemporane este economia. Dar trebuie să recunoaștem că economia, ca și multe alte domenii speciale, odată cu trecerea în neființă a conceptului marxist-leninist, s-a „eliberat” de filozofie și de metodologia filosofică a cercetărilor, considerînd că fiecare știință sau domeniu î-și este propria sa metodologie.

În spațiul românesc acest domeniu este foarte puțin investigat. O încercare în acest sens a fost efectuată de colegul nostru, regretatul T. Dumitraș în „Filosofia economică”, o lucrare inedită, dar cu regret, doar proiectată. Este o lucrare de pionerat în R. Moldova și de aceea prezintă un interes științific deosebit, dar și o piatră de temelie pentru viitoarele investigații științifice din Moldova.

Este valoroasă ideea expusă de T. Dumitraș în vederea aprecierii și definirii esenței noțiunii „filosofia economică” prin ceea, că autorul pune față de ultima o sarcină concretă: filosofia economică „nu vine pentru a înlocui știința economică, ci pentru a-i studia aspectele metodologice, antropologic și conceptual contemporan”. Tot în acest context autorul susține că filosofia economică „are menirea de a studia procesele economice în baza metodelor și categoriilor filosofice, de a interpreta cunoștințele economice prin prisma filosofică” lucru care ar ajuta „la depășirea absolutizării valorilor economice și la subaprecierea valorilor spirituale” (Tudor Dumitraș, „Filosofia economică”. Chișinău, ASEM, 2013, p.11).

Abordările teoretice și metodologice ale investigațiilor esenței problemelor enunțate în știință, filosofie, economie, în estetică și artă reprezintă prin sine o paradigmă a formării personalității.

De reținut că una dintre legitățile de bază ale evoluției științelor este mai întâi diferențierea științelor, lucru care a început încă în antichitate, științele și filosofia fiind mai întâi de toate un întreg, și procesul de integrare a științelor întru formarea conceptului despre lume fundamentat de adevărurile științifice spre care tinde orice investigație științifică.

Referințe bibliografice

1. Blaga, L. „Trilogia cunoașterii” opere, vol. 8, București, 1983.
2. Camus, A. „Fața și reversul. Mitul lui Sisif. Omul revoltat. Vara”, București, 1994
3. Dumitraș T. „Filozofie economică”, Chișinău, 2013
4. Țapoc V. „Teoria și metodologia științei contemporane: concepte și interpretări”, Chișinău, 2005

Eforturi de integrare a RM în activitatea economică-comercială cu România (1990-1996)

Irina Cereș conf. univ, dr.
catedra de ”Drept”, UCCM

Posibilitatea unei strânse colaborări în toate domeniile vieții politice, economice și spirituale între cele două țări, Republica Moldova și România, s-a creat odată cu proclamarea independenței Republicii Moldova la 27 august 1991 datorită condițiilor istorice, culturale și spirituale comune, hotarelor comune. Deja la 3 septembrie 1991 Parlamentul României în ședința sa aprobă Declarația Birourilor permanente ale Adunării Deputaților și Senatului României, întrunite în ședința comună extraordinară din 28 august 1991 privind recunoașterea independenței RM.³ Parlamentul României și a Republicii Moldova au făcut apeluri către parlamentele țărilor din Europa și din întreaga lume să acționeze pe lângă guvernele lor pentru recunoașterea independenței RM. Totodată parlamentul României s-a adresat Adunării Parlamentare a Consiliului Europei și Parlamentului European ca aceste organisme internaționale să recunoască independența RM.

România a fost și prima țară cu care RM încă la 29 august 1991 a stabilit relațiile diplomatice. Acestea relații, însă, în dependența de guvernatori, deveneau fie prioritare (până în 1993), fie se frâneau artificial (mai ales din primăvară 1994).

Situația politică din republică, divergențele politice, sociale și etnice, influența vizibilă a fostului centru imperial, inclusiv dezlănțuirea războiului din Transnistria în martie 1992, structura veche economică care a legat strâns producția locală de cea unională, precum și alți factori, influențau negativ asupra consolidării Republicii Moldova pe arena mondială. Concepțiile teoretice și eforturile practice preconizate de unele grupări politice și de unele persoane de

---

³ Moldova Suverană. – 1991. – 5 septembrie.